

*Granskning av
årsredovisning
2014*

Landstinget Dalarna

Emil Forsling
Auktoriserad revisor

Fredrik Winter
Revisor

Mars 2015

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Revisionsfråga och metod	3
3.	Granskningsresultat	5
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	5
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten	5
3.1.1.2.	Investeringsredovisning	6
3.1.1.3.	Driftredovisning	6
3.1.2.	Balanskrav	8
3.1.3.	God ekonomisk hushållning	9
3.1.3.1.	Finansiella mål	9
3.1.3.2.	Mål för verksamheten	10
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sina uppdrag	10
3.1.4.1.	Granskning av nämnden för kostsamverkan i Mora	11
3.1.4.2.	Granskning av hjälpmedelsnämnden	11
3.2.	Rättvisande räkenskaper	12
3.2.1.	Resultaträkning	12
3.2.2.	Balansräkning	13
3.2.2.1.	Anläggningstillgångar	13
3.2.2.2.	Omsättningstillgångar	13
3.2.2.3.	Avsättningar	14
3.2.2.4.	Kortfristiga skulder	14
3.2.3.	Kassaflödesanalys	14
3.2.4.	Sammanställd redovisning	14
3.2.5.	Tilläggsupplysningar	15

1. Sammanfattning

PwC har på uppdrag av Landstingets förtroendevalda revisorer granskat Landstinget Dalarnas årsredovisning för perioden 2014-01-01 – 2014-12-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2014.

Syftet med granskningen är att ge de förtroendevalda revisorerna ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorernas uttalande avges i den bedömning som de avlämnar till fullmäktige i samband med att årsredovisningen behandlas.

- *Vi bedömer att årsredovisningen huvudsakligen redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.*
- *Vi bedömer att Landstingets ekonomiska situation och utveckling är mycket oroande och att Landstinget 2014 inte lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans (KL 8:5 a-b).*
- *Vi bedömer den finansiella måluppfyllelsen som mycket svag då inget av de finansiella målen uppfylls.*

Förvaltningsberättelsen innehåller en uppföljning av de fyra finansiella mål som fullmäktige har angivit i 2014 års budget. Inget av målen uppnås under 2014. Vi noterar särskilt det negativa resultatet och den negativa soliditeten i Landstinget Dalarna. Två nyckeltal som visat negativ utveckling de senaste åren och påvisar Landstinget Dalarnas svaga ekonomiska ställning inför framtiden.

Totalt uppgår landstingets pensionsåtagande inkl löneskatt till 7,8 (7,8) mdkr och landstinget står inför stora pensionsutbetalningar framöver. Pensionsmedel placeras årligen och i finansbudget 2015 ingår ytterligare placeringar om 400 mkr över fyra år, trots detta uppgår återlånade medel till väsentliga belopp.

- *Vi bedömer verksamhetsmålen uppfyllelse som svag.*

Enligt KL 8 kap 5§ skall det i budgeten anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning, både finansiella mål samt mål för verksamheten. Dessa ska sedan följas upp i förvaltningsberättelsen. I årsredovisningen redovisas Landstinget Dalarnas finansiella mål kopplade till god ekonomisk hushållning vilka återfinns i Finansplanen 2014-2017. Däremot så saknas där verksamhetsmål avseende god ekonomisk hushållning och därmed även en uppföljning i förvaltningsberättelsen.

Vad gäller nämndernas redovisning av sitt uppdrag så har presentationen av måluppfyllelsen förbättrats i jämförelse med tidigare år då det i år på ett tydligt sätt

framgår de övergripande mål/uppdrag som fullmäktige beslutat om för respektive verksamhet.

Vi har i vår bedömning av nämndernas måluppfyllelse beräknat andelen helt uppnådda mål, delvis uppnådda samt ej uppnådda mål. Bedömningen har sedan gjorts utifrån en skala som går från ”*mycket svag*” till ”*mycket god*”. Vid genomgång av den måluppföljning som presenteras i årsredovisningen har vi noterat att andelen av årets mätta mål som är uppfyllda i sin helhet uppgår till 56%, andelen delvis uppnådda mål uppgår till 35% och andelen ej uppnådda mål 9%. Detta gör att vi bedömer måluppfyllelsen som svag. (se avsnitt 3.1.4)

- *Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.*

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är Landstingsstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, skall den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys

- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt landstingets ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Granskningen baseras på nämndernas rapportering till fullmäktige såsom den presenteras i årsredovisningen

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med landstingets ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionsledning med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2014-03-18. Landstingsstyrelsen fastställer årsredovisningen 2014-04-13.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef och redovisningschef.

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i all väsentlighet överensstämmer med kraven i KRL.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning

Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen ger en rättvisande bild.

Förvaltningsberättelsen beskriver Landstinget Dalarnas vision och övergripande huvudmål som beslutades i landstingsplanen avseende 2014-2017.

Förvaltningsberättelsen innehåller samtliga verksamheters måluppfyllelse, viktiga händelser, ekonomi och framtid och den innefattar även en omvärldsanalys där det kortfattat beskrivs hur resultatet totalt för landets landsting utvecklats sedan föregående år.

Förvaltningsberättelsen innehåller uppgifter om pensionsåtagande och pensionsmedelsförvaltning. Under avsnittet "Ekonomi" beskrivs och redovisas finansiella nyckeltal som ger uttryck för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Vid delåret augusti 2014 prognostiserades att ett mål av fyra skulle uppfyllas vid årsskiftet. Uppföljningen vid årsskiftet visade att inget av de finansiella målen uppnåddes avseende 2014.

Händelser av väsentlig betydelse

I förvaltningsberättelsen redovisas på ett tydligt sätt väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. Redovisningen sker under respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Förväntad utveckling

Av årsredovisningen framgår i viss omfattning den förväntade utvecklingen inom olika verksamheter. Varje nämnd redovisar framtida viktiga händelser under separat avsnitt.

Väsentliga personalförhållanden

Förvaltningsberättelsen innehåller ett separat avsnitt avseende personal. Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas enligt KRL 4:1 a, det vill säga frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad.

Den totala sjukfrånvaron har ökat i jämförelse med 2013, från 5,6% till 6,2%.

I övrigt lämnar den personalekonomiska redovisningen ett flertal uppgifter om personalen i form av diagram och verbal information. Även bedömning av

måluppfyllelse utifrån uppdragen fastställda i landstingsplanen har gjorts under detta avsnitt. Bedömningen visar på att övervägande del av målen har uppnåtts eller är delvis uppnådda.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av den samlade verksamhetens organisation och särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet i koncernföretagen samt stiftelser och gemensamma nämnder i enlighet med RKR 8.2.

Landstinget Dalarnas ägande och inflytande i de olika företagen kan med fördel presenteras i ett organisationsschema och tydliggöras bättre med en beskrivning kring vilka företag som är koncernföretag och vilka som benämns uppdragsföretag med ägarandelar.

Obligatorisk information enligt KRL och RKR:s rekommendationer

I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR 7.1 som en del av uppföljningen av fullmäktiges föreskrifter om förvaltningen av pensionsmedel.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets investeringar.

Investeringsredovisningen visar totala investeringar per nämnd och i jämförelse med föregående år och budget. En särskild redovisning över större investeringsprojekt görs avseende IT och investeringar inom Hälso- och sjukvården samt avseende fastigheter på ett tydligt sätt.

Investeringarna uppgår totalt till 411 mkr under 2014 vilket är 61 mkr lägre jämfört med föregående år och 176 mkr lägre än budget. Av årets totala investeringar avser 177 mkr fastighetsnämnden och då i främst investeringen på Falu lassrett.

3.1.1.3. Driftredovisning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till av fullmäktige beslutad budget.

Nämndernas budgetavvikelse samt förändringen från avvikelsen i prognosen per sista augusti redovisas i tabellen nedan:

DRIFTREDOVISNING

(Mkr)	Budgetnetto inkl avkastningskrav	Resultat- netto	Budget- avvikelse
Landstingsstyrelsen	-6 978	-7 301	-327
Hälso- och sjukvård	-5 144	-5 431	-287
Hälsoval - Beställare	-1 154	-1 159	-5
Central förvaltning övrigt	-465	-496	-32
Finansförvaltning	-159	-162	-3
Hjälpmedel Landstinget Dalarna	-56	-52	4
Fastighetsnämnd	19	20	2
Servicenämnd	2	6	4
Gemensam nämnd för kostsamverkan	0	0	0
Kultur och bildningsnämnd	-137	-137	0
Tandvårdsnämnd	-199	-197	3
Folktandvården	-168	-167	1
Beställarenheten	-31	-30	2
Patientnämnd	-5	-4	0
Revision	-6	-5	1
Hjälpmedelsnämnden Dalarna	-2	-2	-1
Justering LsD, BTv	-4	0	4
Summa driftredovisning	-7 309	-7 620	-311
Skatter, statsbidrag, finansnetto	7 437	7 445	8
ÅRETS RESULTAT	128	-175	-303

Av tabellen framgår att avvikelsen för Hälsa- och sjukvård i jämförelse med budget är -287 mkr och utgör tillsammans med delar av Landstingsstyrelsen nästan hela den totala avvikelsen för landstinget. Kostnadsnivån är fortsatt hög i förhållande till budget vilket varit fallet sedan senare delen av 2012. Underskottet beror till stor del på att bemanningen blev mer kostsam än budgeterat. Stafettläkare har använts framförallt inom psykiatri och primärvård. Särskilda insatser sammanhängande med handlingsplan vårdgaranti har även påverkat. Hälsovals resultat för 2014 är -34 mkr inom Hälsa- och sjukvård och -5 mkr inom central förvaltning vilket delvis beror på högre kostnader för besöksersättning samt höjd ersättning för extern provtagning.

Även finansförvaltningen visar en negativ avvikelse i jämförelse med budget vilket beror på ökade pensionskostnader.

Hjälpmedelsnämnden Dalarna som är ny för i år redovisar ett något sämre resultat än budgeterat.

Det är enligt vår bedömning viktigt att det långsiktiga arbetet med att anpassa verksamheten till de ekonomiska ramarna fortsätter inom nämndens verksamheter.

Övriga nämnder redovisar positiva avvikelser mot budget och de kan därmed uppfylla sina finansiella uppgifter.

3.1.2. Balanskrav

Bedömning och iakttagelser

Landstinget Dalarna har sedan balanskravet infördes i Kommunallagen redovisat stora underskott och per 2013-12-31 uppgick ackumulerat underskott att återställa till 803 mkr. Samtidigt uppgick eget kapital enligt årsredovisningen till underskott om 124 mkr, skillnaden 679 mkr valde landstingsfullmäktige att justera i november.

Skälen till att justera balanskravsunderskottet anges som synnerliga. Vi bedömer att förfarandet strider mot kommunallagen men att sanktioner saknas.

Årets resultat uppgår till -175 mkr vilket läggs till det underskott om 124 mkr som återstår efter bortskrivningen.

År	Balanskravsresultat (Mkr)	Ackumulerat underskott
2000	-159	-159
2001	-163	-322
2002	-162	-484
2003	-254	-738
2004	-5	-743
2005	99	-644
2006	119	-525
2007	17	-508
2008	-175	-683
2009	-121	-805
2010	-94	-899
2011	15	-884
2012	-49	-932
2013	129	-803
2014 KF Beslut	+679	-124
2014	-175	-299

Landstinget Dalarna lever därmed inte upp till Kommunallagens krav om att underskott ett enskilt år skall återställas under de tre kommande åren.

Enligt den finansplan som Landstingsfullmäktige antog i november 2014 budgeteras totalt 335 mkr i överskott för åren 2015-2017. Dock prognosticerades samtidigt ett resultat om -62 mkr för 2014 vilket visade sig bli -175 mkr varför underskott om 299 mkr skall återställas enligt balanskravet.

I finansplanen 2015-2018 anges åtgärder för ekonomi i balans och åtgärdsplanens fokusområden är Hälso- och sjukvården och mer ingående en genomlysning av samtliga fyra divisioners effektivitet samt produktions- och kapacitetsstyrning.

Vidare vill de uppnå effektiva och stabila bemanningsstrukturer där sjukvårdskompetens i första hand skall riktas mot direkt patientomhändertagande.

3.1.3. God ekonomisk hushållning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer den finansiella måluppfyllelsen som mycket svag.

Vi bedömer utifrån årsredovisningens återrapportering verksamhetsmålens uppfyllelse som svag.

Landstingets långsiktiga mål för en god ekonomisk hushållning mäts i fyra perspektiv:

- Resultat
Vilken balans mellan kostnader och intäkter finns under året och över tiden?
- Kapacitet
Vilken kapacitet finns för att möta eventuella finansiella svårigheter på lång sikt?
- Risk
Finns det några finansiella risker som kan påverka resultat och kapacitet?
- Kontroll
Vilken kontroll finns över den ekonomiska utvecklingen?

Enligt KL 8 kap 5§ skall det i budgeten anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning, både finansiella mål samt mål för verksamheten. Dessa ska sedan följas upp i förvaltningsberättelsen.

3.1.3.1. Finansiella mål

I årsredovisningen görs en överskådlig avstämning mot landstingets finansiella mål som fastställts i budget 2013:

Finansiellt mål, fastställt av fullmäktige i budget 2014	Utfall 2014	Måluppfyllelse, LS bedömning
Resultatet enligt balanskravet skall vara ett överskott på minst 2% av skatte- och statsbidragsintäkter.	Årets resultat uppgår till -2,3%	<i>Målet uppnås ej.</i>
Soliditeten ska öka med minst 3 procentenheter per år.	Årets resultat uppgår till -8.	<i>Målet uppnås ej.</i>

Likviditeten ska fortlöpande vara sådan att långsiktig bestående upplåning inte behöver ske.	Likviditeten har försämrats med 133 mkr uppgår till 48 mkr. Lån finns fortfarande om 200 mkr.	<i>Målet uppnås ej.</i>
Den skattefinansierade verksamhetens nettoinvesteringar ska till 100% vara självfinansierade sett över en fyraårsperiod.	Självfinansieringsgraden har minskat till 26% från 31% fg år.	<i>Målet uppnås ej.</i>

I av fullmäktige fastställd Finansplan definieras resultatmålet enligt följande: *"Ett mått på denna balans är driftkostnadsandelen som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till landstingets skatteintäkter och statsbidrag"*.

Måluppfyllelsen för de finansiella målen är i enlighet med tabellen ovan mycket svag. Inget av målen uppnås under 2014. Vi noterar att samtliga mål är sämre vid uppföljning än föregående år förutom upplåning som är oförändrad. Negativt eget kapitalet och den negativa soliditeten i Landstinget Dalarna visar på negativ utveckling de senaste åren och konstaterar Landstinget Dalarnas svaga ekonomiska ställning inför framtiden.

3.1.3.2. Mål för verksamheten

I årsredovisningen redovisas Landstinget Dalarnas finansiella mål kopplade till god ekonomisk hushållning vilka återfinns i Finansplanen 2014-2017. Någon motsvarande redovisning för verksamhetsmål finns ej i årsredovisningen. Däremot redovisas uppföljning av verksamhetsmål i särskild bilaga vilken redogörs för nedan.

3.1.4. Nämndernas redovisning av sina uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag och fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att nämndernas redovisningar innehåller redovisning av utfallet av årets verksamhet i förhållande till fastställda mål och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Redovisningen har förbättrats på senare år då det i år på ett tydligt sätt framgår de övergripande mål/uppdrag som fullmäktige beslutat om för respektive verksamhet.

I förvaltningsberättelsen återfinns respektive nämnds verksamhetsberättelse som innefattar bedömning av måluppfyllelse, ekonomisk analys samt beskrivning av väsentliga händelser under och efter räkenskapsåret. Redovisningen av måluppfyllelsen presenteras i tabellform med stoppljusmarkering för att beskriva vilka som är uppfyllda, delvis uppfyllda eller ej uppfyllda. Därefter följer en kortfattad beskrivning kring arbetet med målen.

I bilaga till årsredovisningen lämnas verksamheternas fullständiga uppföljning av verksamhetsmålen.

Vi har i vår bedömning av måluppfyllelsen beräknat andelen helt uppnådda mål, delvis uppnådda samt ej uppnådda mål. Bedömningen har sedan gjorts utifrån nedanstående skala som går från "mycket svag" till "mycket god".

Om 85-100% av årets bedömda verksamhetsmål är uppfyllda i sin helhet: Uppfyllelsen av verksamhetsmålen är enligt årsredovisningen mycket god.
Om 60-84% av årets bedömda verksamhetsmål är uppfyllda i sin helhet: Uppfyllelsen av verksamhetsmålen är enligt årsredovisningen god.
Om 30-59% av årets bedömda verksamhetsmål är uppfyllda i sin helhet: Uppfyllelsen av verksamhetsmålen är enligt årsredovisningen svag .
Om 0-29% av årets bedömda verksamhetsmål är uppfyllda i sin helhet: Uppfyllelsen av verksamhetsmålen är enligt årsredovisningen mycket svag.

Vid genomgång av den måluppföljning som presenteras i årsredovisningen 2014 har vi noterat att andelen av årets mätta mål som är uppfyllda i sin helhet uppgår till 56% vilket gör att vi bedömer måluppfyllelsen som svag. Andelen delvis uppnådda mål uppgår till 35% och andelen ej uppnådda mål 9%.

Vidare kan vi konstatera att de övergripande mål eller uppdrag som fullmäktige har beslutat om i landstingsplanen för respektive verksamhet inte är utformade på ett sätt så att de på ett enkelt sätt kan följas upp och mätas. Detta visar sig även genom att kopplingen till de mål som verksamheterna sedan har arbetat fram inte är helt tydlig.

3.1.4.1. Granskning av nämnden för kostsamverkan i Mora

Vårt revisionsuppdrag innehåller en särskild del angående granskning av nämnden för kostsamverkan i Mora.

Granskningen av nämndens räkenskaper har utförts som den del i Landstinget Dalarna den utgör. Under 2014 har Landstinget Dalarna haft fortsatta svårigheter att uppnå de garanterade volymerna som är fastslagna i Samverkansavtalet (-10 %). Mora Kommun har under året överstigit sina garanterade volymer (+18%).

Nämnden uppnår inte sina fastställda mål för 2014. Resultatet av årets nöjdkundundersökning uppgick till 80% vilket understiger nämndens fastställda mål om 90%. Den ekonomiska målsättningen är att intäkter och kostnader minst ska balansera vilket är uppnått då nämnden redovisar ett resultat om 0,4 mkr.

3.1.4.2. Granskning av hjälpmedelsnämnden

Vårt revisionsuppdrag innehåller även en särskild del angående granskning av hjälpmedelsnämnden.

Från årsskiftet 2014 delades LD Hjälpmedel in i två förvaltningar, Hjälpmedel Landstinget Dalarna som finns under Landstingsstyrelsen samt Hjälpmedel Dalarna som finns under Hjälpmedelsnämnden som är gemensam med länets kommuner. Nämnderna når i stort upp till sina mål i enlighet med kö-miljardens mål. Tas hänsyn till patientens totala väntetid uppnås dock inte alltid vårdgarantin.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed.

Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med föregående år och budget 2014.

Resultaträkning	Budget 2014	Utfall 2014	Utfall 2013
Verksamhetens intäkter		1 212	1 150
Jämförelsestörande intäkt			99
Verksamhetens kostnader	-7 024	-8 552	-8 071
Avskrivningar	-285	-280	-246
Verksamhetens nettokostnader	-7 309	-7 620	-7 068
Skatteintäkter	5 701	5 696	5 556
Generella statsbidrag	1 783	1 776	1 698
Finansiella intäkter	10	21	8
Finansiella kostnader	-57	-48	-65
Jämförelsestörande finansiell kostnad			-228
Årets resultat	128	-175	-99
Årets resultat enligt balanskravet		-175	129

Vi noterar att ökningen av skatter och statsbidrag enligt resultaträkningen är lägre (3,0%) än ökningen av nettokostnaden (7,81%). Detta är en negativ utveckling i jämförelse med föregående år då skatteintäkter och statsbidrag låg högre än nettokostnadsutvecklingen.

Årets resultat uppgår till -175 mkr (budgeterat resultat 129 mkr), föregående års resultat var ett negativt resultat om -99 mkr, det resultatet är dock väsentligt påverkade av jämförelsestörande poster.

Verksamhetens intäkter har ökat med 5,4% och verksamhetens kostnader har ökat med 6,0% och avser främst ökade bemanningskostnader och kostnader för inhyrd personal.

Hälso- och sjukvården redovisar ett underskott i jämförelse med budget med -287 mkr. Samtliga hälso- och sjukvårdens funktionsområden redovisar negativa avvikelser. De negativa avvikelserna avser främst ökade personalkostnader till följd av bemanningsproblem under sommaren, höga kostnader för övertid och ökade kostnader för inhyrd personal.

Utfallet för läkemedel, stafettläkare och högspecialiserad vård har under en följd av år avvikit kraftigt negativt mot budget. Under 2012 och 2013 har dock kostnaderna för högspecialiserad vård varit lägre i jämförelse med budget men för 2014

överstiger de återigen budget men 6 mkr. Kostnaderna för stafettläkare fortsätter att öka och avviker mot budget med -51 mkr 2014. Läkemedelskostnaderna överskrider budget med 43 mkr vilket även är en ökning med 43 mkr mot föregående år. Vidare noteras att även kostnader för stafettsjuksköterskor överstiger budget med 12,4 mkr, 16,8 mkr mot budgeterade 4,4 mkr.

Läkemedelskostnader			Stafettläkare			Högspecialiserad vård		
År	Utfall	Budget	År	Utfall	Budget	År	Utfall	Budget
2006	751,0	746	2006	83,0	47	2006	335,0	312
2007	792,6	760	2007	97,2	56	2007	332,2	328
2008	830,5	783	2008	112,6	63	2008	397,9	347
2009	855,5	830	2009	101,9	73	2009	385,3	377
2010	882,5	804	2010	106,4	61	2010	435,0	388
2011	881,3	841	2011	107,0	75	2011	456,3	441
2012	866	853	2012	124,9	98	2012	445,3	467
2013	835	828	2013	159,8	117	2013	455,5	462
2014	878	835	2014	192	141	2014	477	471

3.2.2. Balansräkning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital.

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. Bilagor och specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

Vår bedömning är att tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har värderats enligt principerna i KRL.

3.2.2.1. Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar har ökat i jämförelse med föregående år med 102 mkr. Pågående investeringar uppgår till 140 mkr vilket är en minskning i jämförelse med 2013 år med 21 mkr.

Årets investeringar uppgår till 411 mkr varav ca 177 mkr avser fastighetsinvesteringar. Den största delen (189 mkr) stod landstingsstyrelsen för fördelat på central förvaltning 80 mkr, hälso- och sjukvård 69 mkr dagkirurgi 20 mkr, ambulanshelikopter 19 mkr och hjälpmedel 1 mkr. Investeringsverksamheten kommer att vara relativt hög även fortsatt då nya projekt på Falu lasarett kommer att genomföras.

3.2.2.2. Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångarna har minskat med 154 mkr jämfört med föregående år vilket till 85% utgörs av mindre likvida medel. I övrigt har ingen väsentlig förändring skett av omsättningstillgångar i jämförelse med föregående år.

Totalt är nu 415 mkr placerade i pensionsportföljen, under 2014 placerades 13 mkr vilket innebär att landstinget ligger efter plan att sätta av 100 mkr/år i snitt 2014-2017. På bokslutsdagen finns placeringar i aktier samt räntebaserade fonder vars marknadsvärde uppgår till 507 mkr.

3.2.2.3. Avsättningar

Landstingets skuld för förmånsbestämda pensioner intjänade från och med 1998 redovisas som en avsättning i balansräkningen. Under 2013 har avsättningen ökat med 165 mkr (fg år 386 mkr) inklusive löneskatt. Föregående års kraftiga ökning berodde till stor del på den sänkta RIPS räntan som 2013 belastade landstingets resultat med 228 mkr. Skulden är beräknad av KPA i enlighet med beräkningsmodellen RIPS07.

Totalt pensionsåtagande inklusive löneskatt uppgår till 7 751 mkr. Marknadsvärdet på finansiella placeringar för pensionsmedel uppgår till 507 mkr vilket innebär en återlåning om 7 244 mkr. Återlåningen visar bristen på finansiella tillgångar för att svara upp mot pensionsåtagandet. Det är av stor vikt att en pensionsreserv byggs upp.

3.2.2.4. Kortfristiga skulder

Kortfristiga skulder har ökat med 169 mkr i jämförelse med föregående år. Ökningen beror på att patientförsäkringen LÖF om 179 mkr klassificerats om från lång till kort skuld. Anges förfalla år 2020 vilket per definition gör det till en lång skuld och omklassificeringen bedöms felaktigt alternativt gjord på särskilda grunder som ej angivits.

3.2.3. Kassaflödesanalys

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar landstingets finansiering och investeringar. Kassaflödesanalysen är upprättad på ett sätt som överensstämmer med RKR:s rekommendation 16.2.

Innehållet i kassaflödesanalysen överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Årets kassaflöde är negativt om 120 mkr, totalt kassaflöde från löpande verksamhet uppgår dock till +470 mkr. Kassaflöde från investeringar uppgår till -411 mkr.

3.2.4. Sammanställd redovisning

Bedömning och iakttagelser

I Landstingets årsredovisning saknas, liksom tidigare år, en sammanställd redovisning.

Landstinget anser att en sammanställd redovisning omfattande de bolag där man har ett betydande inflytande inte tillför något informationsvärde då Landstingets andel av koncernföretagens omsättning och balansomslutning understiger de gränsvärden som anges i RKR 8.2.

Större ägarandelar innehas i Dala Airport AB, 40,8% med balansomslutning på ca 42 mkr, AB Dalaflyget 32% med en balansomslutning på ca 19 mkr samt Älvdalens Utbildningscentrum AB, 75% med en balansomslutning på ca 24 mkr.

Vi bedömer att Landstinget i enlighet med RKR 8.2 inte är skyldig att upprätta en sammanställd redovisning.

3.2.5. Tilläggsupplysningar

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar uppfyller KRL:s krav och i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed, innebärande att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip och eventuella förändringar av dessa som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.